

'Bugün halk sineması arayışı yok'

Türkiye sinema tarihinde önemli bir odak Türk Sinematek Derneği. Derneğin hikâyesini ve dönemin politik tartışmalarını Hakkı Başgüney kitaplaştırdı. Başgüney, kültür tarihi alanında doktora çalışmasını sürdürürken bu konu üzerine yoğunlaşmış ve çalışmalarını bir kitaba dönüştürmüştü. Başgüney ile kitabı üzerine konuştuk.

□ Gamze ERBİL

-Bu çalışmanın oturduğu zemini tarif etmek önce... Yani neden böyle bir kitap yazma ihtiyacı doğdu? Neyi amaçladınız Türk Sinematek Derneği'ni kitaplaştırdığınız gibi oldu mu bu ürün?

- Bu çalışmaya girişimde Onat Kutlar'ın *Sinema Bir Şenlik* kitabının bir etkisi oldu. Bu kitapta Onat Kutlar, Sinematek Derneği'ne dair anlatımları anlatırken, "Keşke o günlerin bir hikâyesini anlatabilsem" der. Ben de korkunç bir saldırdı kaybettiklerimiz bu büyük sinemacının bu isteğine kayıtsız kalamadım. Ama tabii sadece bir başlangıç olabilir bu çalışma ve o güne dönük çeşitli hatıraların aktarılması, değerlendirmelerin iletilmesi için bir vesile olur. İkinci olarak ise, Sinematek Derneği'ni der sinema tarihinde ciddi bir boşluk vardı. Bazı sinema tarihi kitaplarında derneğe sadece bir satır yer ayrılmıştı. Ama derneği seçmemin bir diğer nedeni, derneğin günün politik, entelektüel tartışmalarına dair çok önemli bir sahanlık oluşturması, çevresiyeli birlikte sanatçıların o güne dair tartışma konularını bire bir yansıtmaya ve belki de beslemesiydi.

Eksikler çok; bir kere daha gencim, yeni yeni yazmayı çizmeyi öğreniyoruz. Ama önemli bir eksik der-

Hakkı Başgüney

neğin emekçilerini, örneğin Seher Tolga'dan, Hülya Uçansu'ya görüşmedim ve görüşemediğim için çok mahcup olduğum Ömer Pekmez'e kadar birçok ismi bu çalışmaya dahil etmek isterdim. Uçansu'nun anlatığı gibi, Onat Kutlar'ı yazısını tamamlasın ve *Yeni Sinema* dergisi çıkabilsin diye odasına kilitleyen Ömer Pekmez, derneğin dernek olmasında çok önemli pay sahibi. Tabii derneğin kurucularından çok değerli Hüseyin Baş ile de görüşemediğim için üzgünüm. Derneğin Erdal Öz'ün ve Ece Ayhan'ın çalıştığı Ankara şubesine de yer vermek isterdim.

- *Kitapta bir dönemin tartışmaları aktarılıyor, ancak daha çok bir "masa başı" çalışma gibi görünüyor. Birinci el kaynaklara temas etme şansınız sınırlı mıydı, bu konudaki yoksunlukları nelerdi?*

- Kaldığım yerden devam edersem; evet saha çalışmasında bazı kusurlarım oldu ama tabii sahanın dağınlığının da bunda payı var. İnsanlara ulaşmakta gerçekten zorlandım ve derneğin birinci elden malzemelerine de, önemli bir kısmının yok olduğu kesin, ama ulaşamadım. Bu eksikliği kapatmak isterim ileride. Bir yerden başlamam gerekiyordu, en azından. Şimdiye kadar çok ama çok az yazılmış olması bana bu cesareti verdi, diyebilirim.

- *Türkiye'de dönemin sinema tartışmalarını ağırlıklı olarak politik bir zemine oturtmuşunuz. Bu zemine*

ve bunun politize ettiği sinema içi tartışmalara dair sizin tavırınız tam net değil sanki. Bu, kitap bir "akademik" çalışma olduğu için mi böyle, yoksa başka bir tercih mi yaptınız?

- Benim tavırım aslında net. Kitapta fazlasıyla Sinematekçilerin yaklaşımına sempati duyduğumu hissettirdim. Ama özellikle iki grup (Sinematekçiler ve Ulusal Sinemacılar) arasında bugün de hâlâ kişisel husumet düzeyinde sürmekte olan ve "keşke bu kadar büyümeyeydi, amacını aştı" dedirten tartışmaları mümkün olduğunca tarafsız aktarmaya çalıştım.

- *80 sonrasıyla dair sinemanın durumu, ya da bugünkü tabloya ilişkin değerlendirmeleriniz neler? Başka projeler var mı?*

1980 sonrası aslında bir dönem daha Türk sinemasında 1960 ile 1980 arasının Sinematek ve genel sinema birikiminin ürünlerini gördük. Kitapta da bahsettiğim Sinematek'ten ve Yılmaz Güney'den etkilenen Yeni Sinemacılar, Ömer Kavurların, Erden Kiralları, Zeki Öktenlerin, Şerif Görenlerin'esterlerini gördük. Tabii sonra uzun yıllar Türk sineması içine girdiği krizden çıkmakta zorlandı. Bugün ise Nuri Bilge Ceylan, *Takva*'yı çeken Yeni Sinemacılar, Zeki Demirkubuz, Yeşim Ustaoglu ve diğerleri Sinematekçilerin arzu ettiği evrensel, gerçekçi, toplumsal ve sanatsal değerlerin sinemada karşılık bulmasını bence sağladı. O yıllarda Sinematekçilerin eleştirmediği ama bazen de ölçüyü kaçırdığı popülar, ticari sinema geleneği ise, bir daha büyük ölçüde 1980 öncesinin çeşitliliğine ve sahichiliğine dönemdi.

Hâlâ televizyonda o yılların Habamam sınıf(lar)ını izlememizin bunun bir kanıtı. Tabii ticari olmayan sinema, ama popülar sinema, o yılların deyişiyeli halk sineması arayışı, eksileriyle artılarıyla bugün büyük ölçüde yok.

Yeni proje olarak ise, yine 1965-80 arası, daha genel olarak Türkiye'de sanatçı kimliğinin ve sanat kamuoyunun oluşumu gibi bir alanda çalışıyorum. ■

Türk Sinematek Derneği/ Hakkı Başgüney/ *Libra* Kitapçılık ve Yayıncılık/ 198 s.